

SZÁRNYAS FEJVADÁSZ 2049

REKONSTRUÁLT CSODA

GÉCZI ZOLTÁN

DENIS VILLENEUVE 35 ÉV ELMÚLTÁVAL FORGATOTT PAZARUL KIVITELEZETT FOLYTATÁST
A FILMTÖRTÉNET EGYIK LEGNAGYSZERŰBB KLASSZIKUSÁHOZ.

A középkori japán szamurájkódex szerint az a csatlós, kit a halálraítélt fegyvertárs kaisakunak, vagyis segédnek kért fel, szörnyű felelősséggel szembesült. A seppukuhoz való asszisztálás – melynek kulcsmozzanata a felvágott gyomrú, agonizáló szamuráj fejének egyetlen, gyors és pontos csapással történő elválasztása a törzstől – egyszerre volt megtisztelő és terhes feladat: a végső vágás tökéletesen időzített, precíz kivitelezése szemernyit sem növelte a kardforgató reputációját, ellenben a legcsekélyebb hiba is kophatatlan szégyenfoltot ejtett hírnevén, örökre megrekesztette katonai előmenetelét. Ugyanakkor a seppukura készülő harcos szempontjából csakis a legbiztosabb kezű szamuráj felelt meg a feladatra, mert az elhibázott végrehajtás nem csupán indokolatlan kínokat okozott számára, de a szakrális ceremónia tisztaságát is korrumpálta.

„AHOGY A PÓK SZÖVI A HÁLÓJÁT”

Hasonlóan borzongató feladat lehetett folytatást forgatni a tudományos-fantasztikus zsáner legnagyobb becsben tartott filmjéhez, amely a bemutatása óta elpergett 35 évben példa nélkül álló kultuszt teremtett, és évtizedek múltán is a proto-cyberpunk filmek legnagyobbikának, időtlen mesterműnek tartja a nemzetközi filmesztétikai kánon. A *Szárnyas fejevadász* komor jövőképe szemernyit sem veszített szuggesztív erejéből, a biotechnológia, az MI-kutatás és a robotika fejlődésével éppen hogy korunk valósága konvergált Ridley Scott disztópikus víziója felé, melyből adódóan ma is újranezhető, eleven narratív-esztétikai entitás az 1982-ben bemutatott mozi.

Törvényszerű, hogy a folytatás jelentése komoly aggályokat keltett a filmbarátokban, de a produkciós stáb személyi összetételének nyilvánosságra kerülését követően az aggodalom óvatos derülítésba fordult. Denis Villeneuve (*Fogságban*, 2013; *Sicario*, 2015) a kortárs hollywoodi rendezők azon maréknyi kisebbségéhez tartozik, akik nem csupán karakteres elképzelésekkel rendelkeznek, de esetükben a nélkülözhetetlen képzelőerő intellektussal, professzionális hozzáértéssel és szakmai fegyvelmel társul. Az 1982-es eredeti forgatókönyvét jegyző Hampton Fancher szerződtetése szintén bizalomépítő döntés volt, s bár ezek után Harrison Ford visszatérése már korántsem volt döntő hozzájárulás (az utóbbi években a veterán színész valamennyi ikonikus szerepét leporolta), a lehetőség karnyújtásnyi közelségbe került: a stáb, ha nem is tudja újratemetni az eredeti film sötétben ragyogó káprázatát, képes lesz érdemi hozzájárulást tenni a *Szárnyas fejevadász* neo-noir világához.

„KÜLÖNÖS MEGSZÁLLOTTSÁG”

A kortárs hollywoodi stúdiórendszer működését tekintve a *Szárnyas fejevadász 2049* tehetségben bővelkedő renegátok látványos diadala: Villeneuve nagy körültekintéssel megkomponált eposza az elmúlt évtized legfüggetlenebb és legszerzőibb stúdiófilmje, amely 180 millió dolláros költségvetése és sztárszereposztása ellenére is következetesen megyszembe a fősodorról. A rendező nem tett kinos engedményeket a finanszírozó irányába, eredeti ötletekben tob-

zódo víziója messze túlmutat a kortárs exploitation-divathullám szerencsésebb esetben csupán kellemetlen és termékletlen, rosszabb esetben gyalázatosan félresikerült szellemidézéseire (*Az emlékmás*, 2012; *Alien: Covenant*, 2017; *Páncélba zárt szellem*, 2017). Hampton Fancher és Michael Green forgatókönyve példamutató eleganciával teljesíti a folytatások alapvető követelményét, mégsem újrahasznosított kacat, nem élősködik parazita módon az eredetin. Ezeregy ponton, szervesen kötődik hozzá, megteremtve a kontinuitás érzését, kifinomult formában idézve meg a *Szárnyas fejevadász* szimbólumrendszerét és dramaturgiai motívumait, miközben a szerzők egy veterán bűvész könnyedségével fordították meg a narratív nézőpontot, korábban nem látott irányokat mutatva, friss és érvényes kérdéseket fogalmazva meg.

Kreatív design és technikai kivitelezés dolgában a *Szárnyas Fejevadász 2049* évfolyamokon átívelő tanulmányi lehetőséget kínál a filmművészeti iskolák hallgatói számára. A díszletezés, a világítás, a jó arányérzékkel alkalmazott CGI-technológia, a zenei szerkesztés egyaránt osztályon felüli, Roger Deakins kameramunkája pedig az a filmrealizmus legnemesebb hagyományait eleveníti fel. A napjainkra beteges mértékben elterjedt, kapkodó vágás helyett hosszú snittekben fejlődik a cselekmény; az operatőri munka kellő teret és időt biztosít a narratíva számára, még ha sokak számára vontatottnak is tűnhet a film tempója. Deakins kamerája remekül teljesíti a zárt szobabelsőkben, miközben bátran nyit a külvilág felé: hori-

zonton túlterjengő, kietlen pusztulat ily lélegzetállító soha nem volt még a vásznon (felderengnek John Ford klasszikus westernjei), a Budapesten forgatott belsők klasszicista hangulata harmonikusan ellenpontozza a kopár külsőket – ez a nyomasztó, méltóságteljesen lepusztult világ ízigvérig Philip K. Dick világa. Technikai vonalon legfeljebb a szerkesztést lehetne kritikával illetni, mert a játékidő 10-15 perces megkurtítása kifejezetten előnyére vált volna a filmnek, a zárójelenet pedig vágóollóért ordít, bár valószínűsíthető, hogy a cselekmény hivatkozásrendszerének kifinomultságával összevetve méltatlanul nyilvánvaló, ezért felesleges finálé a fókuszcsoportos felmérések eredményeképpen született stúdiódöntés számlájára írható.

„EMBERIBB AZ EMBERNÉL”

A *Szárnyas fejvadász 2049* legnagyobb érdeme mégsem vizuális, hanem lélektani természetű: a magány, az elidegenedés és az elveszettség lépten-nyomon felbukkanó metaforái nemesítik egzisztencialista cyberpunk-drámává Villeneuve rendezését. A direktor megrázó empátiával ábrázolja a névvel nem, csupán gyártási számmal rendelkező fejvadász (Ryan Gosling) és virtuális barátnője, Joi (Ana De Armas elragadó játékával minden más színészt maga mögé utasít) viszonyát, zavarba ejtően intim jelenetek által engedve betekintést eme két, értelemmel és

„A vágy lidérces szépségű megtestesülése”
(Ryan Gosling)

öntudattal rendelkező, ám emberi érzelmekre képtelen identitás garzonlakásnyi magánmenedékébe. Az évfordulós ajándék átadását követő teraszjelenet zavarba ejtő pszichológiai sztriptíz, az avatár bevonásával zajló szex a vágy lidérces szépségű megtestesülése, a leginkább szívszasztó interakció azonban egy rövid dialógus, ami a menekülni kényszerülő K és az MI között zajlik le. A rémült nyomozó tiltakozik Joi javaslatára, hogy személyes biztonsága érdekében törölje a házi infokommunikációs rendszeren futó programot, hiszen tartalék adattároló hiányában, a mobil hordozóegység sérülése esetén menthetetlenül elveszíti őt. „Mi lesz velünk, ha baj történik az egységgel?” – kérdi kétségbeesetten, mire a hologram így felel: „Akkor örökre eltűnök. Mint egy igazi lány.”.

Valószínű, hogy a nézők többségéből általános emocionális zavart vált ki a laborban fogant android és a kódolt mesterséges intelligencia kölcsönös kötődése (Spike Jonze filmje [*A nő*, 2013] is hasonló reakciókat eredményezett), Villeneuve azonban tudatosan építi az *uncanny valley*-effektust – élve rendezői hatalmával, lélekkel ruházza fel mesterséges teremtményeit. Emberi karakterek hiányában – a cselekményben csak elvétve bukkannak fel humán szereplők – a replikánsok képviselik fajunk legnemesebb erőit és legalantasabb ösztöneit: Sapper (Dave Bautista) önfeláldozása a hit és a jövőbe vetett remény aktusa, a Williams Corporation biz-

tonsági főnökeként szolgáló Luv (Sylvia Hoeks) pedig céltudatos agresszivitása, pusztítás iránti vágya által válik gyűlöltető antagonistává.

„LÁNGOLVA HULLNAK ALÁ AZ ANGYALOK”

Paradox módon mégis szomorúság fog el a *Szárnyas fejvadász 2049* láttán. Mert hiába a mesteri kivitelezés, ha a stúdió által megfogalmazott igény már létjogosultságában is megkérdőjelezhető: olyan filmhez rendelték folytatást, amely egyáltalán nem igényelte azt. Adott volt az intellektus, a szakmai tudás és a stílusérzék, de az alkotó elmét béklyóba verte a nagy elődnek való megfelelő kényszer, holott a valódi klasszikusok létrehozásához nélkülözhetetlen a kreatív szellem impulzív csapongása, a hiba elkövetésének joga és lehetősége; a *Szárnyas fejvadász 2049* pedig pont ezt a kulcsfontosságú komponenszt volt kénytelen nélkülözni a bárminemű kockázatot kényszeresen kerülő stúdiósisztémában. A szóban forgó stáb ugyanezen produkciós feltételek mellett akár saját jogon érvényes remekművet is forgathatott volna, Villeneuve azonban, más lehetőség híján, valószínűleg lelkiismereti megfontolásból (hiszen valakinek el kellett végeznie a munkát), felvállalta a kaisaku egyszerre nélkülözhetetlen és dicstelen szerepét. A *Szárnyas fejvadász 2049* művés és kifinomult, intelligens és precízen kivitelezett mozi, amely nem kompromittálja visszamenőlegesen a méltán kultikus előd filmtörténelmi státuszát, legszebb pillanataiban még felnőni is képes annak nagyságához – magányos remekműként áll a gazdasági okokból életre hívott, a filmkészítés szabad szellemét kalodába záró, felesleges folytatások hosszú sorában.

SZÁRNYAS FEJVADÁSZ 2049 (Blade Runner 2049) – amerikai, 2017. Rendezte: Denis Villeneuve. Írta: Hampton Fancher és Michael Green. Kép: Roger Deakins. Zene: Hans Zimmer és Benjamin Wallfisch. Szereplők: Ryan Gosling (K), Ana de Armas (Joi), Harrison Ford (Deckard), Jared Leto (Niander Wallace), Sylvia Hoeks (Luv), Robin Wright (Joshi hadnagy), Mackenzie Davis (Marrinete), Hyam Abbas (Freysa), Dave Bautista (Sapper Morton). Gyártó: Columbia Pictures / Alcon Entertainment / 16:14 Entertainment. Forgalmazó: InterCom. Szinkronizált. 164 perc.

